

Sondy do nitra internetu LXXXVIII

Zdrojový kód, sémantika a validita - základní pilíře webu

Téměř každé konkrétní pravidlo pro tvorbu webových prezentací má svůj reálný obsah ve zdrojovém kódu. Jaká jsou tedy formální pravidla pro správnou tvorbu zdrojového kódu.

Sémantika a zdrojový kód

Sémantika vyjadřuje smysl nebo význam slov. Pokud chceme něco sémanticky označit, označujeme to podle svého významu. V rámci zdrojového kódu má sémantika velkou důležitost. Jazyk HTML byl původně vytvořen tak, že naprostá většina značek vyjadřovala sémantiku, tedy smysl daného označeného textu.

Pokud jsme text v HTML umístili do párových značek <p>, prohlásili jsme o něm, že se jedná o odstavec. Pokud jsme větu umístili do párových značek <blockquote>, prohlásili jsme o ní, že se jedná o blokovou citaci. Pokud jsme jí například umístili do značek <h1>, prohlásili jsme o ní, že se jedná o hlavní nadpis stránky.

Proč je dodržování sémantiky důležité

Je pravda, že v grafickém

prohlížeči je jedno, jestli daný text, který považujeme za nadpis označíme značkou <h1> nebo značkou <class="nadpishlavni">. Nebo, když místo značky <i> se použije tag <cite>, čistě jen kvůli zobrazení textu v kurzívě. Stejně jako má grafický prohlížeč pro většinu sémantických značek nastavené standardní formátování, podobně mají v sobě zabudovanou podporu některých sémantických značek i například hlasové čtečky pro handicapované uživatele. To, že je obsah ve zdrojovém kódu označen jako hlavní nadpis značkou <h1>, grafický prohlížeč oznámí tím, že jej zobrazí velkým tučným písmem. Hlasová čtečka o daném obsahu přímo řekne, že se jedná o Nadpis první úrovně. Vyznačení sémantiky má pro strukturu obsahu zásadní význam. Pokud má daný obsah nějaký sémantický význam (je to odstavec, nadpis, citace atd.), je nutné jej ve zdrojovém kódu označit příslušnou sémantickou značkou, kterou posléze můžeme vizuálně upravit podle potřeby pomocí každých stylů CSS.

Z hlediska dodržení správné interpretace sémantické informace v pomocných webových technologiích je nejdůležitější správně vyznačovat nadpisy a seznamy. Nevyznačujte žádný obsah sémantickou značkou, která nevyznačuje jeho význam. Pokud například něco není nadpisem, nemůže to být ve zdrojovém kódu jako nadpis vyznačeno.

Validita zdrojového kódu

Pokud je zdrojový kód validní, znamená to, že odpovídá některé vybrané specifikaci značkovacího jazyka. Neobsahuje nic, co by specifikace neobsahovala nebo přímo zakazovala. Pokud si chceme ověřit, zda jsou naše stránky validní proti zvolené specifikaci jazyka, našim pomocníkem bude validátor (viz Sondy ve Veřejné správě č. 1-2/05). Jedná se o on-line kontrolní aplikaci, která běží na webu konsorcia W3C.

Proč je validita důležitá

U validního kódu se nemusíme obávat, že jej některá výstupní zařízení nepochopí. Pokud dodržíme specifikaci, můžeme si být jisti, že web bude použitelný ve všech zobrazovacích zařízeních. Pokud tedy chcete uživatelům připravit přístupné stránky, na kterých budou bez obtíží používat pomocné technologie, dbejte na to, aby zdrojový kód byl bez chyby.

Zásady pro tvorbu zdrojového kódu

1. Sémantické informace v HTML značkách jsou klíčovými faktory pro pochopení významu jednotlivých částí. Proto důsledně uvádějte sémantické značky tam, kde mají být, a naopak se jich vyvarujte tam, kde místo nemají. Zvláště důležité jsou značky pro nadpisy a seznamy.
2. Na každé stránce uvádějte metaznačku uvádějící znakovou sadu (kódování) dokumentu. Je to důležité proto, že si uživatel stránku může uložit na lokální počítač a informace o tom, v jakém kódování je dokument napsán, by se neměla ztratit.
3. Kaskádové styly jsou ideálním nástrojem, jak připravit graficky působivé stránky s oddělenými vrstvami obsahu, sémantické struktury a designu.
4. Validní zdrojový kód je vizitkou dobré práce webdesignéra. U validního kódu si můžete být rovněž jisti, že jej správně zpracují různé pomocné technologie a výstupní zařízení.

Kde s validitou kódu začít?

www.w3.org – World Wide Web Consortium
validator.w3.org – HTML validátor
jigsaw.w3.org/css-validator/ – validátor CSS

Ing. EVŽEN VANĚK
 EVANEK Web Design Studio
 evanek@evanek.cz

Zprávy z Ministerstva informatiky

■ V květnu za účasti ministryně informatiky Dany Běrové byl v Praze slavnostně zahájen projekt Občanského sdružení Život 90 a Katedry elektrotechnické ČVUT „Internet pro seniory“.

Cílem projektu je umožnit seniorům první kontakt s internetem, odstranit obavy z neznámého prostředí, naučit se základům práce s počítačem a internetem, a umožnit jim tak vstup do informační společnosti. Projekt bude realizován na území celé České republiky. Mobilní internetová učebna navštíví dvacet měst, na jejichž náměstích se vždy uskuteční třídní show. K dispozici bude velkoplošná obrazovka, na které si budou moci senioři pod vedením moderátora vyhledávat užitečné internetové informace, prezentace spolupracujících firem i on-line objednávat produkty. V každém městě bude vylosováno dvacet studentů – seniorů, kteří obdrží osobní počítače.

Další informace se dozvíte na www.zivot90.cz/seniorum.html.

■ Ministerstvo informatiky vyhláší v tomto roce již **II. kolo Projektů internetizace knihoven (PIK)**. PIK vznikl na základě úkolu Ministerstva informatiky k plnění cílů Státní informační a komunikační politiky ČR – eČesko 2006. Cílem projektu je připojení všech knihoven evidovaných dle knihovního zákona do konce roku 2006. II. kolo začalo 2. května 2005, uzávěrka přihlášek druhého kola je 30. 6. 2005. Ministerstvo informatiky hradí náklady na připojení a komunikační poplatky po dobu 36 měsíců. Knihovny, které mají zájem se do projektu přihlásit, naleznou veškeré informace na internetových stránkách ministerstva www.micr.cz/scripts/detail.php?id=2003, kde se mohou seznámit s podmínkami účasti v projektu a stáhnout si kompletní žádost. Řádně vyplněné žádosti do II. kola v roce 2005 je nutné odeslat **do 30. 6. 2005** na adresu kontaktní osoby příslušné krajské knihovny. Veškeré dotazy k žádosti a realizaci přípojky zodpoví Centrální podpora uživatelů na telefonním čísle 800 202 122 a e-mailu servisvs@ct.cz.

OBJEV ROKU 2005

Šestý ročník soutěže

Na stopě laureátům

Jak jsme již psali v číslech časopisu věnovaných Měsíci internetu, přibyla k tradičním čtyřem soutěžním kategoriím Objevu roku ještě jedna. Dává znovu každoroční příležitost webovým prezentacím obcí, měst a sdružení, které již v uplynulých ročnících soutěže získaly označení Tip roku.

V kategorii LAUREÁTI je nyní znovu na startu 129 uchazečů o titul.

Hodnocení je zcela v rukou vás, našich čtenářů a příznivců. Jak si laureáti vedou nyní? Zaslouží si jejich webové prezentace ještě být považovány za výjimečné? Nebo se propadly do zapomnění?

Rozpoutejme tedy napínavé klání, ve kterém se velmi dobří utkají s velmi dobrými.

Všechny Tipy roku byly otištěny ve Veřejné správě č. 12, str. VIII. Na

www.mvcr.cz/2003/casopisy/vs/objev/objev_info.html je pro vás připraven přehled Tipů včetně webových adres.

Pište nám do konce června svých deset tipů napříč všemi kategoriemi. Předpokládáme, že začátkem července bychom k dalšímu hlasování mohli nabídnout soubor laureátů zúžený na padesát webových prezentací, počátkem srpna na dvacet prezentací a ve finále se ocitne desítkou nejzajímavějších.

Vaše návrhy očekáváme na adresách jungova.vespra@mvcr.cz a chum.vespra@mvcr.cz. Spolu s tipy uvítáme i vaše komentáře a rádi je v e-servisu otiskneme.

**IVANA JUNGOVÁ
JIŘÍ CHUM**

Pište nám
do konce června
svých deset tipů
na úspěšné
LAUREÁTY
napříč
všemi
kategoriemi.

ILUSTRACI FOT: RADOSLAV BERNAT

■ (es) **Metropolitní vysokokapacitní datovou síť**, která by umožnila firmám, obyvatelům města i regionální a veřejné správě přístup k vysokorychlostnímu internetu, hodlá vybudovat **vsetínská radnice**. Na její vybudování bude žádat o dotaci ze Společného regionálního operačního programu, která může činit až 85 procent celkových nákladů. „Chceme vybudovat tzv. páteřní síť, která bude propojovat budovy

města, základních škol, institucí, průmyslových zón a několika veřejných míst. Výhledově počítáme také s připojením obyvatel města na tuto síť,“ informoval starosta Jiří Čunek. Předpokládáme také s realizací projektu jsou odhadnuty na 6 – 10 milionů korun, přičemž přesnější částku stanoví až vypracovaná dokumentace. Pokud radnice získá dotaci, síť by měla být vybudována v průběhu příštího roku.

Obecní stránky

Uživatelé si volí zobrazení informací

Na mnoha portálech je dnes občan doslova zahlcen spoustou informací. Na jedné straně je dobré, že se úřady snaží zveřejnit veškeré užitečné informace, na druhé straně zde vyvstává problém s tím, že se návštěvník stránek na webu prostě neorientuje, a to přes veškerou snahu webmasterů udělat stránky co nejprehlednější. Portály chrlí na občany jednu informaci za druhou, mnohdy hned v několika sloupcích, které jsou rozděleny na další sekce. Úvodní stránky bývají zahlceny aktuálními články, krátkými zprávami,

nejaktuálnějšími „bleskovkami“, které bývají proloženy posledními reakcemi na články, příspěvky z diskusních fór, předpovědi počasí, záběry z webových kamer... Přitom některé prvky webu návštěvník vyloženě nepotřebuje, konkrétní druh informace pro něj není užitečný a zabírá prostor informacím, které by občan preferoval. S tím souvisí i snížená orientace na webu. Nabízí se otázka, zda je možné vzhled a funkci webu upravit tak, aby se na stránce jednotliví uživatelé maximálně vyznali. Toto je samozřejmě možné a technicky to

není nijak náročné. Jde jen o to, aby měl občan možnost zamezit zobrazení některých částí stránek, případně vlastnosti zobrazení nastavit podle vlastních potřeb. Výsledkem může být situace, kdy si občan například vypne zobrazování anket a příspěvků z diskusních fór, nastaví si, že chce vidět místo deseti posledních článků jen pět, zato ve výpisu krátkých aktualit jich chce vidět padesát. Při dalším nastavování si pak může změnit i typy a velikosti písma, barevnost webu nebo samotné uspořádání bloků s informacemi. Lze využít minimálně dvě varianty řešení. Buď je po

uživateli vyžadována registrace s možností nastavení webu, která pro správnou funkci vyžaduje vždy při návštěvě stránek přihlášení nebo lze využít ukládání informací do souboru s proměnnými cookies (zde je třeba brát ohled na možné vypnutí cookies u uživatele a uzpůsobení funkčnosti tak, aby v tomto případě nedošlo k tomu, že se uživatel některá data nezobrazí).

JIŘÍ POLÁŠEK

Vaše náměty na zajímavá řešení obecních webů zasílejte na polasek-jiri@seznam.cz